

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ปลาชังน้ำ : สถานการณ์การเลี้ยงปลาทับทิมกระชังน้ำในชุมชน
กรณีศึกษา บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
FISH WATER CAGES: THE SITUATION OF RED TILAPIA FISH CAGE CULTURE OF
THE COMMUNITY. A CASE STUDY BAN WAT MAI MOO 8,
THUNGYAI SUB-DISTRICT, THUNGYAI DISTRICT,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE, THAILAND.

นฤเบศร์ สถิตย์¹, เดโช แขน้ำแก้ว², จิตติมา ดำรงวัฒนะ³ และอุดมศักดิ์ เดโชชัย⁴
Naruebet Satit^{1*}, Daycho Khaenumkhaew², Jittima Dumrongwattana³
and Udomsak Dechochai⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการเลี้ยงปลาทับทิมกระชังน้ำในชุมชน สภาพปัญหาการเลี้ยงปลาทับทิมกระชังน้ำในชุมชน และแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงปลาทับทิมกระชังน้ำในชุมชน บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า วิธีการเลี้ยงปลาทับทิมกระชังน้ำในชุมชน มีขั้นตอนการเลี้ยงปลาทับทิม ตั้งแต่เลือกติดตั้งกระชังในบริเวณที่มีน้ำลึกประมาณ 2-3 เมตร และน้ำไหลเวียนตลอดเวลา เตรียมกระชังมาตรฐานขนาด 6x6 เมตรให้อาหารเหมาะสมตามช่วงอายุของปลา สามารถจับปลาได้ในช่วงระยะเวลา 3 เดือนครึ่งถึง 4 เดือนเป็นต้นไปมีปัญหาในการเลี้ยงปลาทับทิมกระชังน้ำในชุมชน เนื่องจากบางฤดูกาลน้ำในกระชังร้อนเกินไป ซึ่งก่อให้เกิดโรคระบาดกับปลา มีปัญหาศัตรูของปลาทับทิมจะมีทั้งจำพวกที่อยู่บนบก คือ นกกระยาง รวมถึงนกที่กินปลาเป็นอาหาร และศัตรูในน้ำ คือ ปลิงเห็บ ระวัง ปลาชะโด ปลาปักเป้า และปลาช่อนปลาโสด ซึ่งปลาจำพวกนี้จะมาทำความเสียหายให้กระชังฉีกขาดได้ มีปัญหาปลาติดเชื้อจากฟาร์มที่นำส่งพันธุ์ปลา และปัญหาราคาตกต่ำเนื่องจากมีการแข่งขันสูง และแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงปลาทับทิมกระชังน้ำในชุมชน โดยควรมีหน่วยงานรัฐสนับสนุน การขึ้นทะเบียนอาชีพผู้เลี้ยงปลาทับทิม ส่งเสริมการแปรรูป ส่งเสริมการเลี้ยงในลักษณะกลุ่มอาชีพ และการจับปลาในช่วงเวลาที่เหมาะสม

คำสำคัญ : ปลาชังน้ำ; ปลาทับทิม; สถานการณ์การเลี้ยงปลาทับทิม

Abstract

The Purpose of this research to study: Method of feed the Red Tilapia Fish cage culture of the community. The Problems of Red Tilapia Fish cage culture of the community. And Guidelines for the promotion of Red Tilapia Fish cage culture of the community, A Case Study Ban Wat Mai Moo 8, Thung Yai Sub-district, Thung Yai District, Nakhon Si Thammarat Province, Thailand. This research had used qualitative research method. The research found that: Method of feed the Red Tilapia

¹ นักศึกษาสาขารัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

^{2,3,4} อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Fish cage culture of the community. Found that the step Red Tilapia Fish farming as follows; installed in the deep water cage about 2-3 meters and water flow all the time. For the standard width multiplier cage long 6x6 meters. Feeding by age of the fish. Fish in the 3 half month to 4 month onwards. The Problems of Red Tilapia Fish cage culture of the community. Found that; Seasonal water in cages too hot. This caused an epidemic Fish. the enemies, of fish have both species on land, the pelicans, the birds eat the fish and the water is Aquatic Leech, Trichodina spp., Giant Snake-head Fish, porcupine fish, Striped Snake-head Fish, Hamada barb Fish. Fish such as this will damage the cages tear. 3) Fish infected fish farms that deliver. Issue price slump. Competition. Guidelines for the promotion of Red Tilapia Fish cage culture of the community. Found that; A government agency supporting. The registered professional pet fish. Promoting privatization. Promote the culture in such a professional group. Has the fish in the right moment.

Keywords: Fish water cages; Red Tilapia Fish; the situation of Red Tilapia Fish.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

1. บทนำ

ประเทศไทยมีพื้นที่ราบลุ่มติดแม่น้ำด้วยกันหลายสาย ซึ่งกระจาดกระจายทั่วทุกภูมิภาค และมีประชาชนส่วนใหญ่ใช้ชีวิตใกล้เคียงบริเวณชายริมคลองมากมาย จึงกลายเป็นวิถีชีวิตที่อยู่ริมคลอง จำเป็นต้องพึ่งพิงใช้สอยประโยชน์จากแหล่งน้ำในการประกอบอาชีพทางการเกษตร และการจับสัตว์น้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาตินานาชนิด ทั้งกุ้ง หอย ปู หรือปลาที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์เพื่อการบริโภค เมื่อยุคสมัยนั้นเปลี่ยนไปเทคโนโลยีด้านอุตสาหกรรมก็เปลี่ยนแปลงตามกันมาอย่างตติง ๆ ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง มีสารปนเปื้อนจากอุตสาหกรรมรวมทั้งพื้นที่ทำกินมีปริมาณลดน้อยลงไม่สอดคล้องกับจำนวนประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้การบริโภคสัตว์น้ำจืดจึงถูกยกระดับกลายเป็นการเลี้ยงปลาในกระชังเลี้ยงเพื่อให้เกิดความเพียงพอกับความต้องการของประชากรที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งการจับสัตว์น้ำเพื่อการบริโภคในครัวเรือนจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันนั้นย่อมมีจำนวนลดลง เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ไปจับจ่ายสัตว์น้ำจากฟาร์มที่เลี้ยงในกระชัง หรือในลำคลอง เพราะสะดวกสบาย และปลอดภัย จึงทำให้การเลี้ยงปลาในกระชังประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี (อภิชาติ ศรีสอาด, 2556) อีกทั้งการเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นรูปแบบหนึ่งของการเลี้ยงสัตว์ร่วมกับเกษตรอย่างอื่น เช่น การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ทั้งนี้มุ่งเน้น การใช้ประโยชน์จากที่ดินฟาร์มให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นการใช้พื้นที่เหลือของพืช และสัตว์ อย่างเต็มที่ที่สามารถทำรายได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการลดอัตราการเสี่ยงต่อการขาดทุนได้ดี กว่า การเลี้ยงสัตว์น้ำ หรือการปลูกพืชเพียงอย่างเดียว และเป็นการลดต้นทุนการผลิต เพราะเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยพึ่งพากัน นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในการจำหน่ายผลผลิตตลอดทั้งปี และในยุคปัจจุบันการเลี้ยงสัตว์น้ำร่วมกับการทำเกษตรนั้นวันจะเป็นที่นิยมทำกันมากขึ้น เนื่องจากทำแล้วเกิดความคุ้มค่า (วิรัช จิวแหลม, 2561)

ซึ่งปลาก็เป็นสัตว์น้ำที่สามารถแปรรูปเป็นอาหารได้หลายชนิด และยังเป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้ปริมาณความต้องการของปลา เพื่อการบริโภคเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ซึ่งในอดีตกาลมนุษย์จับปลามาบริโภคจากแหล่งน้ำจากธรรมชาติทั้งนั้น แต่ในสภาวะปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิชาการ และเครื่องมือจับสัตว์น้ำมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ทำให้จำนวนปลาจากแหล่งน้ำธรรมชาติลดลง ประกอบกับความต้องการบริโภคปลาเพิ่มมากขึ้น จึงประสบกับปัญหาปริมาณปลาจับได้ไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค จึงก่อให้เกิดการเลี้ยงปลาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์การเลี้ยงปลาเพื่อให้ประสบความสำเร็จผู้เลี้ยงจะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงหลักการต่าง ๆ ในการเลี้ยงปลา เช่น รูปแบบการเลี้ยง คุณภาพน้ำที่เหมาะสม อาหาร และการให้อาหารลูกปลา การป้องกัน และการกำจัดศัตรูปลา ต้นทุนการผลิต การตลาด เป็นต้น (สุราษฎร์ ทองมาก, 2556)

ในขณะที่พื้นที่บ้านวัดใหม่ เป็นพื้นที่ที่อยู่ติดลำคลองแม่น้ำตาปี ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักของหมู่บ้านทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของแม่น้ำตาปี ซึ่งเป็นที่หากินที่อยู่อาศัยตามลำคลอง จึงเกิดแนวคิดในการเริ่มเลี้ยงปลาในกระชัง โดยการนำปลาหับทิม และปลาดุกมาเลี้ยงในกระชัง และปลาที่เลี้ยงในกระชังในพื้นที่บ้านวัดใหม่ เป็นปลาที่มีรสชาติอร่อย และสะอาดสะดวกต่อการซื้อขายทำให้เป็นที่นิยมของพ่อค้าแม่ค้า และประชาชนส่วนใหญ่ที่สนใจปลาหับทิมเป็นอย่างมาก ทำให้ระบบเศรษฐกิจของบ้านวัดใหม่ในการค้าขายปลาหับทิมกระชังเป็นที่ต้องการของพ่อค้าแม่ค้าคนกลาง และประชาชนโดยทั่วไป โดยปลาหับทิมเป็นปลาที่ได้รับการพัฒนาสายพันธุ์มาจากตระกูลปลานิล โดยบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ ได้ศึกษาวิจัย และได้พัฒนาสายพันธุ์จนได้สายพันธุ์ใหม่มีชื่อพระราชทานว่า ปลาหับทิม ด้วยเหตุผลที่ว่าปลาชนิดนี้มีเกล็ด และผิวหนังเป็นสีแดง ซึ่งถือว่าเป็นสี ที่เป็นมงคลจึงเหมาะที่จะนำมาปรุงอาหารในการจัดเลี้ยงเนื่องในเทศกาลต่าง ๆ นอกจากนี้ปลาหับทิมยังมีคุณสมบัติพิเศษ คือ หัวเล็ก และมีปริมาณเนื้อ

มาก นอกจากนี้ปลาทับทิมที่เลี้ยงด้วยอาหารสำเร็จรูปเมื่อสิ้นสุดการเลี้ยง ซึ่งปลาทับทิมมีปริมาณกรดไขมัน ไม่มีกรดไขมันไม่อิ่มตัว 3 สูงกว่าปลาน้ำจืดปลาน้ำกร่อย และปลาทะเลที่จับได้ตามธรรมชาติถึง 4 เท่าปลาทับทิมเป็นปลาน้ำจืดที่สามารถนำมาแทนปลาทะเลที่นับวันปริมาณการจับน้อยลงทุกปี และมีคุณภาพ ถึงมือผู้บริโภคไม่คงที่ปลาทับทิมนอกจากเป็นที่ต้องการในตลาดภายในประเทศ และยังเป็นที่ต้องการสำหรับตลาดต่างประเทศอีกด้วย เช่น ยุโรป อเมริกา และญี่ปุ่น เป็นต้น (ประเวศ แสงเพชร, 2556)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งมีความสนใจเพื่อศึกษาเรื่อง ปลาทับทิม : สถานการณ์การเลี้ยงปลาทับทิมกระชังน้ำในชุมชน กรณีศึกษา บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อทราบถึงวิธีการเลี้ยง ปัญหา แนวทางสร้างอาชีพที่มั่นคง และมีรายได้ โดยภูมิปัญญาการเลี้ยงตั้งแต่สมัยก่อนมาประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงปลาเพื่อเศรษฐกิจในปัจจุบัน และสามารถนำภูมิปัญญาเหล่านั้นของคนสมัยก่อนมาต่อยอดเป็นการเลี้ยงปลากระชังเชิงธุรกิจแบบฟาร์ม และมีเทคนิควิธีการเลี้ยงเพื่อที่จะได้การศึกษาเรียนรู้ ในการเลี้ยงปลาทับทิมให้กับผู้สนใจ ตลอดจนศึกษาปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาในการเลี้ยงปลาทับทิมกระชังน้ำในชุมชนบ้านวัดใหม่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มากำหนดรูปแบบการดำเนินงานด้านการแก้ปัญหา ร่วมกันในพื้นที่และเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาวิธีการเลี้ยงปลาทับทิมกระชังน้ำในชุมชน บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเลี้ยงปลาทับทิมกระชังน้ำในชุมชน บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงปลาทับทิมกระชังน้ำในชุมชน บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

3.1 แนวคิดการเลี้ยงปลาทับทิมในกระชังวิธีการเลี้ยงปลาทับทิมกระชัง คือ การเตรียมพื้นที่ในการเลี้ยงบริเวณที่จะทำการเลี้ยงปลาในกระชังจะต้องมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเนื่องจากการเลี้ยงปลาในกระชังเป็นการเลี้ยงแบบพัฒนาเน้นการจัดการเลี้ยงโดยใช้อาหารเป็นหลักคุณภาพน้ำจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการเลี้ยงปลาในกระชังโดยปกติแหล่งน้ำที่จะนำมาเลี้ยงปลาในกระชังควรเป็นแหล่งน้ำที่มีความสมบูรณ์ (คณา อาจสูงเนิน, 2559 : 410) มีการเลือกพันธุ์ปลาที่มีความเหมาะสมต่อการเลี้ยงปลาทับทิมเนื่องจากปลาทับทิมเป็นปลาที่เลี้ยงง่ายมีความอดทนมีตลาดรองรับโดยเฉพาะปลาทับทิม ซึ่งเป็นปลาที่เป็นที่นิยมจะทำให้ได้ผลผลิตสูงขึ้นกว่าการเลี้ยงปลาชนิดอื่น ควรหาซื้อจากฟาร์มที่มีความน่าเชื่อถือ หรือจากบริษัทผู้ผลิตพันธุ์ปลาโดยตรง (พิมพ์กานต์ เลอเบล และคณะ, 2555 : 162-163) มีอัตราการปล่อยปลาที่ควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ คือ ขนาดปลาที่ตลาดต้องการและระยะเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาดในระยะเวลาที่เหมาะสมแล้วจึงพิจารณาย้อนกลับเพื่อหาขนาดและจำนวนปลาที่จะปล่อย(ประพัฒน์พงศ์ ทักซิณสัมพันธ์ และคณะ, 2556 : 55) ในขณะที่การให้อาหารและการดูแลปลาในกระชัง เป็นรูปแบบการเลี้ยงปลาแบบพัฒนาหรือกึ่งพัฒนาเน้นอาหารเพื่อเร่งผลผลิต และการเจริญเติบโตจึงควรจะใช้อาหารที่มีคุณค่าทางโปรตีนค่อนข้างสูงและเหมาะสมกับความต้องการของปลาแต่ละขนาด (บัญญัติ มนเทียรอาสน์ และคณะ, 2560 : 174) และ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

การเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ขึ้นอยู่กับปลาจะเจริญเติบโตได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่สำคัญ คือ ความหนาแน่นของปลาในบ่อ อาหารที่ให้ และการจัดการคุณภาพน้ำ (พีณะพงษ์ ธรรมยุธา, 2558 : 18)

สภาพปัญหาในการเลี้ยงปลาที่พบได้แก่ ปัญหาเรื่องสภาพน้ำและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อ การเลี้ยงปลาที่พบเห็นได้ชัด อุณหภูมิที่ร้อนขึ้น หรือลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับในอดีต ล้วนแต่มีผลกระทบต่อ การเลี้ยงปลาที่พบเห็นทั้งสิ้น (กาญจนา จ้ายเกิด, 2557 : 4-5) มีปัญหาศัตรูของปลาที่พบ ได้แก่ ปลาจำพวกกิน เนื้อ เช่น ปลาช่อน ปลาชะโด ปลาหมอ ปลาดุก และปลาปักเป้า และสัตว์จำพวกกบ เขียด งู นกเป็ดน้ำ นกกระสา นกกระยาง นกกระเต็น ฯลฯ (ยงยุทธ ปรีดาลัมพระบุตร, 2561) มีปัญหาอัตราการปล่อยปลาที่ส่งผลกระทบต่อ การเลี้ยง โดยการปล่อยปลาในอัตราที่หนาแน่นมาก (พิชัย บัวประดิษฐ์, 2561) มีปัญหาการให้อาหาร เนื่องจากปลา กินอาหารแต่ละครั้งทำให้อาหารหลุดลอยออกนอกกระชัง และละลายไปกับน้ำหมดถูกสัตว์น้ำอื่นแย่งกินและอาหาร ย่อยยากหรือย่อยไม่ได้ส่วนน้อย (ณรงค์ กมลรัตน์, 2560 : 84) และปัญหาโรคปลาที่พบ หากฟาร์มใดไม่มีวิธีการ จัดการที่ไม่ดีจะทำให้ปลาเกิดความเครียดเป็นสาเหตุให้เกิดโรคได้ง่าย (อนงค์ นิมละมัย และคณะ, 2556 : 42)

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมประมงน้ำจืด ซึ่งควรส่งเสริมประมงน้ำจืดขนาดเล็กให้เกษตรกรที่ยังไม่เคย ดำเนินกิจกรรมด้านการประมงมาก่อนหันมาประกอบอาชีพด้านการประมง เพื่อเน้นการเพิ่มรายได้ในรูปของรายได้ เสริม และการเพิ่มแหล่งอาหารโปรตีน ซึ่งเป็นโปรตีนที่มีราคาถูกที่สุดแก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้การประมง ขนาดเล็ก (จารุวัฒน์ ผึ้งทอง, 2562) พร้อมทั้งส่งเสริมประมงน้ำจืดขนาดกลางให้เกษตรกร หรือชาวประมงที่เคย ดำเนินกิจกรรมประมงมาแล้วดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีผลผลิตสูงโดยผลผลิตที่ได้จะต้องมีขนาด คุณภาพ และปริมาณสม่ำเสมอ การดำเนินการจะต้องมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยมากขึ้น เพื่อช่วยลดต้นทุนต่าง ๆ (อุดม ขนุก้อน, 2562) และส่งเสริมประมงน้ำจืดขนาดใหญ่เพื่อการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและเกษตรกร โดยการนำ เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีผลผลิตต่อพื้นที่สูงขึ้น เพื่อมาช่วยเสริมการเพาะเลี้ยงของเกษตรกร รายย่อยให้ผ่านพ้นอุปสรรคและปัญหาทางการผลิต รวมถึงการผลักดันการรวมกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ให้เกิดความ เข้มแข็ง (กฤษฎา บุญราช, 2561) และอาชีพเกษตรกร แม้ว่าจะเป็นอาชีพก้นครัว หรืออาชีพดั้งเดิม แต่หากเกษตรกร ทุกคนใส่ใจทั้งเรื่องคุณภาพและการตลาด รวมถึงแนวโน้มความต้องการของผู้บริโภคด้วย และสินค้าเกษตรทุกอย่าง ต้องรู้จักแปรรูปเพื่อให้เข้ากับความต้องการของผู้บริโภคในยุคนี้ด้วย หรือคิดให้แตกต่าง ตอบโจทย์ให้ครบตามความ ต้องการ เชื่อมันว่าทำได้ อาชีพไหนก็ประสบความสำเร็จและร่ำรวยได้ (ณัฐสุดา จันบางยาง, 2561)

3.3 กรอบแนวคิด

วิธีการเลี้ยงปลาท่อบทิมกระชังน้ำชุมชน
กรณีศึกษา บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบล
ทุ่งใหญ่ อำเภอบางขัน จังหวัด
นครศรีธรรมราช

1. การเตรียมอุปกรณ์ในการเลี้ยงปลา
ท่อบทิมกระชัง
2. การเตรียมพื้นที่ในการเลี้ยง
3. การจัดทำอุปกรณ์ในการเลี้ยง
4. การติดตั้งอุปกรณ์ในการเลี้ยงปลา
และตรวจสอบกระชัง
5. การเลือกพันธุ์ปลา
6. อัตราการปล่อยปลา
7. การให้อาหารและการดูแล
8. การเก็บเกี่ยวผลผลิต

สภาพปัญหาการเลี้ยงปลาท่อบทิมกระชังน้ำ
ในชุมชน กรณีศึกษา บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8
ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอบางขัน จังหวัด
นครศรีธรรมราช

1. ปัญหาเรื่องสภาพน้ำและสิ่งแวดล้อม
2. ปัญหาศัตรูของปลาท่อบทิม
3. ปัญหาอัตราการปล่อยปลาท่อบทิม
4. ปัญหาการให้อาหาร
5. ปัญหาโรคปลาท่อบทิม
6. ปัญหาราคาตกต่ำ
7. ปัญหาด้านการขาดความรู้ความเข้าใจ
ในการเลี้ยงปลาท่อบทิมบางเรื่อง
8. ปัญหาด้านการจัดการปลาในกระชัง
และการเคลื่อนย้าย

แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงปลาท่อบทิมกระชังน้ำในชุมชน กรณีศึกษา บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8
ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. การส่งเสริมในการให้ความรู้การเลือกสถานที่ตั้งกระชัง
2. การส่งเสริมการจัดการเลี้ยงปลาท่อบทิมกระชัง
3. การส่งเสริมอัตราการปล่อยปลาปลาท่อบทิม
4. การส่งเสริมการเลือกอาหารปลาท่อบทิม
5. การส่งเสริมการป้องกันโรคในปลาท่อบทิมกระชัง
6. การส่งเสริมด้านราคา
7. การส่งเสริมด้านความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงปลาท่อบทิมบางเรื่อง
8. การส่งเสริมด้านการจัดการปลาในกระชังและการเคลื่อนย้าย

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งสิ้น 19 คน ประกอบด้วยเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาทาบทีมกระชังน้ำในชุมชนบ้านวัดใหม่ จำนวน 13 คน ได้แก่ นายปรีชา พรานชู, นายประทีป กระจู้นหอม, นายสายัณห์ ฉบาพฤกษ์, นายพัชรินทร์ พลพิชัย, นายไพริน ศรีชัย, นายสมยศ ทองเนื่อสุก, นายสินชัย พลพิชัย, นายสุวิทย์สวัสดิวงศ์, นายสุขสันต์ จันทร์สุข, นายศินชัย สอนกุล, นายเอกวัฒน์ พงสว่าง, นายนคร แซ่ฉิม, และนายอุทัย ประพุดติตรง และผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนในการเลี้ยงปลาทาบทีมกระชังน้ำในชุมชน บ้านวัดใหม่ จำนวน 6 คน ได้แก่ นายชัยณรงค์ รักษามั่น (นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งใหญ่), นายสุนทร ศรีกาญจน์ (ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8), นางสาวนวิศรทอมหวล (รักษาการแทนพัฒนาการอำเภอทุ่งใหญ่), นายวรตกร สุขสวัสดิ์ (รักษาการแทนประมงอำเภอทุ่งใหญ่), นายมนัส พุดแก้ว (พ่อค้าคนกลาง/รับซื้อปลาทาบทีม) และนายสนอง ธาณิรัตน์ (เจ้าของร้านอุปกรณ์การเลี้ยงปลา)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.2.1 แบบสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีประเด็นคำถามที่กำหนด ตามขอบเขตเนื้อหาการศึกษา และการสัมภาษณ์มีลักษณะการพูดคุยแบบธรรมชาติ และเป็นกันเอง ตามเวลาความเหมาะสม และโอกาสโดยให้ผู้ตอบเล่าเรื่องต่าง ๆ ของตนเองตามประเด็นที่วางไว้

4.2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นการใช้ชีวิตในชุมชนเข้าไปที่ส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เลี้ยงปลาทาบทีมในกระชัง

4.3 การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้ง 19 คน โดยการลงพื้นที่สำรวจผู้ที่มีความรู้ และความชำนาญในอาชีพการเลี้ยงปลาทาบทีมในกระชังจากนั้นรวบรวมข้อมูล และสำรวจรายชื่อผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับอาชีพการเลี้ยงปลาทาบทีมในกระชัง รวมถึงแหล่งที่รับซื้อปลา และการบริโภคปลาเป็นอาหารและเริ่มการลงพื้นที่ เก็บข้อมูลรายละเอียดแบบเจาะลึกแต่ละประเด็นกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ถ่ายภาพประกอบ และหากขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใด ก็ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ และสรุปผลวิจัย

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 วิธีการเลี้ยงปลาทาบทีมกระชังน้ำในชุมชน กรณีศึกษา บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ามีวิธีดังต่อไปนี้

1) ด้านการเตรียมอุปกรณ์ในการเลี้ยงปลาทาบทีมกระชัง ปัจจัยสำคัญในการเตรียมอุปกรณ์ในการเลี้ยงปลาทาบทีม มีเหล็กตัวซี ขนาด 6 เมตรที่ไม่ทำสีกันสนิมจากร้านแต่นำมาทาสีกันสนิมเองเป็นอุปกรณ์หลักในการประกอบโครงกระชังโดยการเชื่อมให้เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม และมีตาข่ายขนาดตา 2 เซนติเมตรมาผูกร้อยเข้ากับโครงเหล็กสี่เหลี่ยม และใช้โฟมขนาดใหญ่ที่เป็นสี่เหลี่ยมเป็นทุ่นลอยให้กระชังลอยขึ้นอยู่เหนือน้ำ และมีสวิง กะละมังหรือถัง

2) ด้านการเตรียมพื้นที่ในการเลี้ยง พื้นที่ในการเลี้ยงปลาทาบทีมกระชังน้ำ ต้องลึก 2 - 3 เมตร และน้ำไหลตลอดเวลาไม่ไหลแรงเกินไป สามารถมีที่หลบมุมในช่วงเวลาน้ำท่วมได้ พื้นที่ที่มีความโปร่งแสงไม่อับทึบ รักษาไว้ซึ่งความเป็นธรรมชาติมากที่สุดน้ำ มีคุณภาพดี สามารถเป็นที่เลี้ยงปลาได้ตลอดทั้งปีไม่ว่าจะฤดูฝนหรือฤดูแล้ง และการสัญจรไปมาในพื้นที่กระชังต้องสะดวกแล้วพื้นที่ในการเลี้ยงต้องไม่กีดขวางชาวบ้านในชุมชน

3) ด้านการจัดทำอุปกรณ์ในการเลี้ยง โดยการนำเหล็กตัวซีที่ยังไม่ทำสีกันสนิมมาทำความสะอาดแล้วนำไปตากแดด พร้อมกับนำสีกันสนิมมาทาบริเวณเหล็กตัวซี 1-2 ครั้ง และเมื่อแห้งสนิทก็นำเหล็ก

ตัวซีมาเชื่อมเป็นโครงสี่เหลี่ยมโดยมีขนาด 6x6 เมตร พร้อมกับมีการเชื่อมตะขอ หรือห่วงไว้ 4 มุมของโครงกระชัง สำหรับใส่ตาข่าย และตัดโฟม 4 ชิ้นเพื่อรอการติดตั้ง

4) ด้านการติดตั้งอุปกรณ์ในการเลี้ยงปลา และการตรวจสอบกระชัง นำโฟมที่ตัดไว้แล้วมาประกอบเข้ากับโครงกระชัง เมื่อนำกระชังลงไปในลำคลองใช้เชือกเส้นใหญ่ในการผูกกระชังไว้กับต้นไม้ ป้องกันไม่ให้น้ำแทงกระชังในขณะที่กำลังติดตั้ง และใช้กระป๋องน้ำมันเครื่อง หรือกระป๋องเก่า ๆ ที่มีขนาดพอประมาณมาใส่ทรายใช้เชือกมัดให้ลึก 3 เมตร ติดตั้งเสร็จเรียบร้อย มีการตั้งตาข่ายขึ้นมา ตรวจสอบคว้ามียรอยฉีกขาด หรือชำรุดบ้างหรือไม่

5) ด้านการเลือกพันธุ์ปลา เลือกพันธุ์ลูกปลาที่มีความต้านทานต่อโรค และมีลำตัวสั้นอวบ แล้วมีการเจริญเติบโตที่ดี โดยการศึกษาจากฟาร์ม หรือบริษัทที่สามารถเชื่อถือได้

5.2 สภาพปัญหาการเลี้ยงปลาทบทีมกระชังน้ำในชุมชน กรณีศึกษา บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ามติดังต่อไปนี้

1) ปัญหาเรื่องสภาพน้ำ และสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาในเรื่องของน้ำที่มีความร้อนในช่วงที่น้ำน้อย และเข้าสู่หน้าแล้งน้ำในคลองจะมีความร้อน ถึง 35 องศา และไม่สามารถแก้ไขได้เพราะเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติ จะทำให้ออกซิเจนในน้ำมีน้อย รวมถึงปัญหาเรื่องสารเคมีสารตกค้างจากการปลูกผักบริเวณลำคลองของชาวบ้าน

2) ปัญหาศัตรูปลาทบทีม ปัญหาศัตรูของปลาทบทีมจะมีทั้งจำพวกที่อยู่ในน้ำ คือ ปลิง เห็บ ประชัง ปลาชะโด ปลาปักเป้า ปลาช่อน ปลาโสด ปลาพวกนี้จะมาทำความเสียหายให้กระชังฉีกขาดได้ และนกที่กินปลาเป็นอาหาร คือ นกกระยาง และนกที่กินปลาเป็นอาหารทุกชนิด

3) ปัญหาอัตราการปล่อยปลา ในอนาคตหลังจากปล่อยปลาในช่วงระยะของการเลี้ยง คือ 1-4 เดือน หากน้ำในคลอง มีปริมาณน้อย แต่ผู้เลี้ยงปล่อยปลาในอัตราตามปกติ คือ 2,000 ตัวต่อกระชัง ทำให้ปลาตัวที่อ่อนแอ และไม่สมบูรณ์เจริญเติบโตช้า ตายง่ายกว่าปกติเพราะปลาแน่นเกินไป

4) ปัญหาการให้อาหาร เมื่อปลากินอาหารปลาจะมีสุขภาพดี และนิสัยที่ดีจะมีการตีหางเพื่อกินอาหารทำให้อาหารที่เหลือลอยออกจากในกระชังได้มาก รวมถึงอาหารที่มีราคาถูกไม่มีคุณภาพ เมื่อนำมาเลี้ยงปลาจะโตช้า

5) ปัญหาโรคปลาทบทีม ปัญหาโรคปลาทบทีมเกิดจากปลาที่พ่อค้าจากบ่อ หรือจากฟาร์มที่นำมาส่งให้เลี้ยงเป็นปลาที่ไม่สมบูรณ์แข็งแรงติดเชื้อมาบ้างแล้วเมื่อมีการติดเชื้อมาจากบ่อเมื่อมาถึงผู้เลี้ยงทำให้มีการเกิดโรค และโรคเกิดจากน้ำในลำคลองด้วย

6) ปัญหาราคาคงต่ำ ผู้เลี้ยงจะลงปลาพร้อมกันในบริเวณใกล้เคียงทุกกระชัง เมื่อถึงเวลาจับทำให้มีการจับพร้อมกัน รวมถึงหากจะรู้ว่าจะเกิดน้ำท่วม ในอีกไม่กี่วันก็จะทำการจับปลาพร้อมกันทั้งหมดทุกกระชัง ทำให้พ่อค้าแม่ค้ามีตัวเลือกในการซื้อ จึงถูกกดราคาถูกสุดคือ 50 บาทต่อกิโลกรัม และบางคนลดราคาเพื่อให้พ่อค้าแม่ค้าเข้าไปซื้อปลาที่กระชังของตัวเอง ทำให้ผู้เลี้ยงคนอื่นขายยากต้องลงราคาไปด้วย

7) ปัญหาด้านการขาดความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงปลาทบทีมบางเรื่องผู้เลี้ยงปลาทบทีมขาดความรู้ในเรื่องการปล่อยปลา หรือระยะเวลาการเก็บผลผลิต หรือจะไปออกช่วงที่เขาไม่กินปลาทำให้ปลาขายยาก และการขาดความรู้ในเรื่องของอาหารปลาว่ายี่ห้อไหนมีโปรตีนมากปลาโตดี และโรคแต่ละโรคมียชื่อเรียกว่าอย่างไร

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

8) ปัญหาด้านการจัดการภายในกระชัง และการเคลื่อนย้าย เมื่อไม่ทราบว่าผู้ซื้อต้องการปลาไปขายในวันเดียวหมดหรือเอาไปขายแบบหลายวันหากเอาไปขายหลายวัน หรือไกล ๆ และใช้สวิงตักปลาที่มีความรุนแรงจะทำให้ปลาบอบช้ำ และเกล็ดหลุดเลือดออกขณะทำการขนย้ายจากกระชัง รวมถึงอุปสรรคคือหากมีฝนตกจะทำให้การเคลื่อนย้ายที่ลำบาก

5.3 แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงปลาทับทิมกระชังน้ำในชุมชน กรณีศึกษา บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าควรมีแนวทางดังต่อไปนี้

1) ด้านการส่งเสริมในการให้ความรู้การเลือกสถานที่ตั้งกระชัง ต้องเลือกในพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชุมชน และใกล้ถนนการสัญจร ไปมาสะดวกมีน้ำไหลผ่านตลอดปีในการเลี้ยง แล้วการเลือกที่ตั้งกระชังอาจจะเลือกตามใจชอบของผู้เลี้ยงก็ได้แต่ต้องดูพื้นที่ที่เหมาะสม และให้ผู้เลี้ยงขึ้นทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมาย

2) ด้านการส่งเสริมการจัดการเลี้ยงปลาทับทิมกระชัง เป็นการส่งเสริมให้ผู้สนใจและผู้ที่มาศึกษาดูงานได้เรียนรู้ถึงกระบวนการเลี้ยง และวิธีการเลี้ยงโดยการให้ความรู้แบบไม่มีการปิดบังเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน และผู้ศึกษา เพื่อเป็นการต่อยอดในอาชีพการเลี้ยงปลาทับทิมกระชัง

3) ด้านการส่งเสริมอัตราการปล่อยปลาทับทิม คูเรื่องของปริมาณน้ำเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งอัตราการปล่อยปลาแต่ละครั้ง หากพื้นที่ในการเลี้ยงมีน้ำดีสมบูรณ์ เหมือนที่เลี้ยงอยู่ในพื้นที่ปัจจุบันก็ปล่อยได้มากที่สุดถึง 2,000 ตัว แต่หากผู้เลี้ยงไม่แน่ใจจะแนะนำให้อ่อนน้อย ๆ ก่อนแล้วดูว่าปลาหนาแน่นมากน้อยแค่ไหนเพื่อเป็นแนวทางในการปล่อยในครั้งต่อไป

4) ด้านการส่งเสริมการเลือกอาหารปลาทับทิม ดูจากยี่ห้อ และบริษัทที่สามารถเชื่อถือได้ และให้ผู้เลี้ยงซื้ออาหารที่มีราคาแพง หรือราคาอยู่ที่กระสอบละ 600-700 บาท แล้วต้องเป็นอาหารปลาโดยเฉพาะ โดยให้ดูที่ข้างกระสอบทุกครั้งที่ยี่ห้อ อาหารที่มีราคาอยู่ประมาณนี้จะทำให้ปลาโตเร็ว สามารถจับก่อนได้เร็วกว่าอาหารที่มีราคาถูก รวมถึงให้ผลดีอาหารใช้เองในชุมชน

5) ด้านการส่งเสริมการป้องกันโรคในปลาทับทิม จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสังเกตอาการของปลาในตอนให้อาหารทุกครั้งว่ามีลำตัวผิดปกติหรือไม่ มีอาการเสี่ยงต่อการเกิดโรคน้อยเพียงไหน เมื่อพบปัญหาสิ่งเหล่านี้ แนวทางของการป้องกัน คือ ให้จับปลาตัวที่อ่อนแอออกจากกระชัง หรือตัวที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคออกให้หมด แล้วใช้ยาผสมกับอาหารให้ปลากิน เพื่อป้องกันไม่ให้ลามไปกระชังอื่น

6) ด้านการส่งเสริมด้านราคา จะส่งเสริมให้ผู้เลี้ยงปลาทับทิมกระชังดูระยะเวลาของเวลาในการจับปลาแต่ละครั้งให้ตรงกับเทศกาลที่มีคนกินปลามาก แล้วราคาปลาทับทิมจะดีตลอดทั้งปีราคาไม่ตก รวมถึงหากให้ราคาเพิ่มมากขึ้นก็แนะนำให้จัดตั้งกลุ่ม หรือรวมกลุ่มกันแปรรูปปลาทับทิมเป็นการเพิ่มราคาสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง

7) ด้านการส่งเสริมด้านความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงปลาทับทิมบางเรื่อง มีการให้ความรู้โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในสิ่งต่าง ๆ สร้างความเข้าใจร่วมกันเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ไปสู่การเลี้ยงปลาทับทิมที่ถูกต้องเช่น 1) เรื่องอาหาร 2) การปล่อยปลา และการจับปลา 3) เรื่องโรค เป็นต้น

8) ด้านการส่งเสริมด้านการจัดการปลาในกระชัง และการเคลื่อนย้าย ส่งเสริมให้ผู้เลี้ยงทำความเข้าใจโดยการสอบถามผู้ที่มาซื้อปลาว่าเขาน้ำปลาไปขายใกล้ ๆ หรือไกล ๆ ขายวันเดียวหมดหรือหลายวัน หากขายวันเดียวหมดให้ใช้สวิงในการจับปลาได้ แต่หากน้ำไปขายไกล ๆ ให้ใช้ผ้าในการล้อมต้อนปลาแล้วจับ จะไม่ทำให้เกล็ดหลุด และปลาไม่บอบช้ำในขณะที่ทำการเคลื่อนย้าย

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 วิธีการเลี้ยงปลาทบตีบกระชังน้ำในชุมชน กรณีศึกษา บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีการเตรียมอุปกรณ์ในการเลี้ยงการเตรียมพื้นที่ในการเลี้ยงจากนั้นจึงมีการจัดทำอุปกรณ์ในการเลี้ยงและการติดตั้งอุปกรณ์ในการเลี้ยงปลา พร้อมทั้งตรวจสอบกระชังจึงเริ่มการเลือกพันธุ์ปลาเพื่อเตรียมเลี้ยง ปลอ่ยในอัตราที่เหมาะสม เมื่อปลอ่ยปลาแล้วจึงมีการให้อาหารและการดูแล และท้ายสุด คือ การเก็บเกี่ยวผลผลิต หรือจับปลาจำหน่าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของคณา อาจารย์สูงเนิน (2559 : 410), พิมพกานต์ เลอเบล และคณะ (2555 : 162-163), พิณพงษ์ ศรีมยุรา (2558 : 18), ประพัฒน์พงศ์ ทักษิณสัมพันธ์ และคณะ (2556 : 55), บัญญัติ มนเทียรอาสน์ และคณะ (2560 : 174) ได้สรุปว่า มีการเตรียมพื้นที่ในการเลี้ยงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและเน้นคุณภาพน้ำที่มีความสมบูรณ์ พร้อมทั้งเลือกพันธุ์ปลาที่มีความเหมาะสมต่อการเลี้ยงจากฟาร์มที่น่าเชื่อถือ อีกทั้งควรมีอัตราการปลอ่ยปลาที่เหมาะสม ในขณะที่การให้อาหารและการดูแลปลาในกระชังทั้งคู่ดูแลเรื่องความหนาแน่นของปลาในบ่อ อาหารที่ให้เหมาะสมกับความต้องการของปลาแต่ละขนาดการจัดการคุณภาพน้ำ และการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการเลี้ยงและขนาดของปลาที่สามารถจับขายได้

6.2 สภาพปัญหาในการเลี้ยงปลาทบตีบกระชังน้ำในชุมชน กรณีศึกษา บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า มีปัญหาเรื่องสภาพน้ำ และสิ่งแวดล้อมมีปัญหาศัตรูของปลาทบตีบมีปัญหาด้านการปลอ่ยปลาทบตีบมีปัญหาค่าอาหารโรคราปลาทบตีบมีปัญหาราคาตกต่ำมีปัญหาด้านการขาดความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงปลาทบตีบบางเรื่องและมีปัญหาด้านการจัดการปลาในกระชัง และการเคลื่อนย้ายซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกาญจนา จ้ายเกิด (2557 : 4-5), ยงยุทธ ปรีดาลัมพระบุตร (2561), พิชัย บัวประดิษฐ์ (2561), ณรงค์ กมลรัตน์ (2560 : 84), อนงค์ นิมละมัย และคณะ (2556) ที่ได้สรุปว่า มีสภาพปัญหาในการเลี้ยงปลาทบตีบกระชังได้แก่ ปัญหาเรื่องสภาพน้ำและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อเลี้ยง เช่น อุณหภูมิที่ร้อนขึ้นหรือลดลงมีปัญหาค่าอาหารของปลาทบตีบ ได้แก่ ปลาจำพวกกินเนื้อ และสัตว์จำพวกกบ เขียด งู และนกต่าง ๆ ทั้งยังมีปัญหาด้านการปลอ่ยปลาเนื่องจากอัตราที่หนาแน่นมากเกินไป มีปัญหาค่าอาหาร เช่น หากให้มากเกินไปทำให้อาหารหลุดลอยออกนอกกระชัง และละลายไปกับน้ำหมดและปัญหาโรคปลาทบตีบ หากฟาร์มไม่มีวิธีการจัดการที่ดีก็จะทำให้ปลาเกิดความเครียด และเป็นสาเหตุให้ปลาทบตีบเกิดโรคได้ง่าย

6.3 แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงปลาทบตีบกระชังน้ำในชุมชน กรณีศึกษา บ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ควรมีการส่งเสริมในการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกสถานที่ตั้งกระชัง และการจัดการเลี้ยงปลาทบตีบกระชังปลอ่ยปลาปลาทบตีบในอัตราที่เหมาะสม ส่งเสริมการเลือกอาหารปลาทบตีบส่งเสริมการป้องกัน หรือรักษาโรคให้ปลาทบตีบกระชังส่งเสริมด้านราคาพร้อมทั้งส่งเสริมด้านความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงปลาทบตีบสำหรับบางเรื่องและผู้เลี้ยงสนใจ และส่งเสริมด้านการจัดการปลาในกระชัง การจับจำหน่าย และการเคลื่อนย้ายที่เพื่อการจำหน่ายซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจาร์วัฒน์ ผึ้งทอง (2562), อุดม ขุนนุก้อน (2562), กฤษฎา บุญราช (2561) ที่ได้สรุปว่า ควรส่งเสริมให้เกษตรกรที่ยังไม่เคยดำเนินกิจกรรมด้านการประมงมาก่อนหันมาประกอบอาชีพด้านการประมง เพื่อเน้นการเพิ่มรายได้ในลักษณะของรายได้เสริม หรือส่งเสริมให้คนในชุมชนหันมาจับปลา เพราะเป็นโปรตีนที่มีราคาถูกที่สุดแก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง และหากเกษตรกรหรือชาวประมงที่เคยดำเนินกิจกรรมประมงมาแล้วให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ส่งผลผลิตสูงมากขึ้น และมีขนาดมีคุณภาพ และมีปริมาณที่สม่ำเสมอ อีกทั้งมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยมากขึ้นเพื่อช่วยในการลดต้นทุนต่าง ๆ รวมถึงการผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการเลี้ยงปลาทบตีบร่วมกันอีกทั้งยัง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

สอดคล้องกับการศึกษาของณัฐสุตา จันบางยาง (2561) ที่กล่าวว่า อาชีพเกษตรกร หรือการเลี้ยงปลานั้น แม้ว่าจะเป็นอาชีพกันครัว หรืออาชีพดั้งเดิม แต่หากเกษตรกรทุกคนนั้น ใส่ใจทั้งเรื่องคุณภาพ และการตลาดอย่างจริงจัง รวมถึงทราบแนวโน้ม และความต้องการของผู้บริโภค และต้องรู้จักแปรรูปเพื่อให้เข้ากับความต้องการของผู้บริโภค ในปัจจุบันทั้งนี้เพราะต้อง “คิดให้แตกต่าง” หรือตอบโจทย์ให้ครบตามความต้องการ เชื่อมั่นว่า “การเลี้ยงปลา ทับทิมกระชังน้ำ” สามารถทำได้ ประสบความสำเร็จ และร่ำรวยได้

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ควรให้ความรู้แก่ผู้เลี้ยงเกี่ยวกับกลุ่มลูกค้าและการตลาดการสร้างแรงจูงใจในการซื้อปลา ทำให้กลุ่มลูกค้าเชื่อมั่นถึงคุณภาพเนื้อปลา รวมถึงเทคนิคในการเลี้ยงปลาทับทิมกระชังจากประสบการณ์ในการเลี้ยงปลาทับทิมในกระชังของคนในชุมชน และตามหลักวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น วิธีการเลี้ยงปลา การใช้อุปกรณ์ให้เกิดความปลอดภัย เป็นต้น พร้อมทั้งส่งเสริมให้เล็งเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการประกอบอาชีพการเลี้ยงปลาทับทิมกระชัง เช่น เป็นอาชีพเสริม และรายได้เสริม เป็นต้น อีกทั้งควรมีการรวมกลุ่มในการแปรรูปอาหารจากปลาทับทิม และการเลี้ยงปลาทับทิมกระชังน้ำเพื่อสร้างความเข้มแข็ง และอำนาจในการต่อรอง

8. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่เอื้อสถานที่เรียน และสถานที่ค้นคว้าทางวิชาการ ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 3 ท่าน ที่ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือ รวมถึงแนวทางการทำวิจัยที่ถูกต้องตามระเบียบวิธีและขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในชุมชนบ้านวัดใหม่ หมู่ที่ 8 ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอกงหรา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้อนุเคราะห์ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัยนี้สำเร็จได้ และสุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาอันเป็นที่รักยิ่ง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

9. เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา บุญราช. (2561). *กระทรวงเกษตรและสหกรณ์*. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2562, จาก <https://www.moac.go.th/news-preview-392991791873>

กาญจนา จำเกิด. (2557). *การศึกษากระบวนการของการเลี้ยงปลาในกระชังต่อคุณภาพน้ำ : กรณีศึกษาบริเวณอำเภอกงหรา จังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

คณา อาจสูงเนิน. (2559). การสำรวจการเพาะเลี้ยงปลาเชิงพานิช. *วารสารเกษตร*. 59(1): 410.

จารุวัฒน์ ผึ้งทอง. (2562). *ประมงจังหวัดเชียงใหม่*. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2562, จาก <https://www.fisheries.go.th/fpo-chiangrai/web2/?p=1719>

ณรงค์ กมลรัตน์. (2560). การศึกษารูปแบบการให้อาหารที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนการเลี้ยงปลานิลในกระชัง. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. 19(3): 84.

ณัฐสุตา จันบางยาง. (2561). *เลี้ยงปลานิลขาย รายได้นับแสนต่อเดือน เลี้ยงง่าย โตไว 6เดือนจับขายได้*. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.rakbankerd.com/agriculture/millionaire-view.php?id=86>

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

- บัญญัติ มนเทียรอาสน์ และคณะ. (2560). เปรียบเทียบศักยภาพห่วงโซ่อาหารธรรมชาติในบ่อเลี้ยงปลาแบบธุรกิจ และแบบผสมผสานเพื่อลดต้นทุนการผลิตปลานิล. *วารสารวิจัยเทคโนโลยีการประมง*. 1(2): 174.
- ประพัฒน์พงศ์ ทักซิมสัมพันธ์ และคณะ. (2556). เปรียบเทียบผลผลิตปลานิลระหว่างบ่อเลี้ยงแบบวิธีและบ่อเลี้ยงแบบเดี่ยว. *วารสารวิจัยเทคโนโลยีการประมง*. 3(2): 5.
- ประเวศ แสงเพชร. (2556). *สัตว์น้ำคนเมือง*. กรุงเทพฯ: นาคาอินเตอร์ มีเดีย จำกัด.
- พิชัย บัวประดิษฐ์. (2561). *เลี้ยงปลานิลในบ่อดิน*. สืบค้นเมื่อ 3 กันยายน 2561, จาก <https://www.nfc.or.th/content/685>
- พิมพ์กานต์ เลอเบล และคณะ. (2555). การเพาะเลี้ยงปลาในกระชังในแม่น้ำปิงตอนบน. *วารสารวิจัยเทคโนโลยีการประมง*. 1(2): 162-163.
- พินพงษ์ ศรีมยุรา. (2558). *การผลิตและการตลาดปลานิลในบ่อดินของผู้ประกอบการในพื้นที่ : กรณีศึกษา อำเภอ บางเลน จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยงยุทธ ปรีดาลัมพระบุตร. (2561). *ศัตรูของปลาและวิธีการกำจัด*. สืบค้นเมื่อ 27 กันยายน 2561, จาก <http://www.nicaonline.com>
- วิรัช จิวแหลม. (2561). *หลักการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุราษฎร์ ทองมาก. (2556). *สัตว์น้ำคนเมือง*. กรุงเทพฯ: นาคาอินเตอร์ มีเดีย จำกัด.
- อนงค์ นิมละมัย และคณะ. (2556). ความต้านทานโรคและการค้นหายีนที่มีความสัมพันธ์กับความต้านทานโรค เสตรปโตคอลลโคซิสในปลานิล. *วารสารวิจัยเทคโนโลยีการประมง*. 7(2): 42.
- อภิชาติ ศรีอาด. (2556). *ปลาน้ำจืดเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ก.พล (1996) จำกัด.
- อุดม เรืองนพคุณ. (2555). *การเพาะพันธุ์และการเลี้ยงปลานิล* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บริษัทธนธัชการพิมพ์ จำกัด.